

Tisztelt Egybegyültek!

Köszönöm, hogy megtiszteltek jelenlétükkel.

Egyik kolléganőm 2010-ben novelláskötettel ajándékozott meg. A kötetet Wass Albert írta és *Se szentek, se hősök* volt a címe. Miközben olvastam eszembe jutott, hogy hasonló embereket én is ismertem. És rögtön el is határoztam, hogy írok róluk. Szőrösfülű, Ali Baba, Tarajos Ferkó, Csősz Pista vagy Tintafosó soha semmilyen rendkívüli dolgot nem cselekedett. Legalábbis semmi olyat, ami napjainkban érdemessé tenné őket díszpolgári és egyéb kitüntető címre, vagy hogy utcát nevezzenek el róluk. Számomra mégis sokkal kedvesebbek jelenünk bármelyik agyondicsőített percmemberénél. De nemcsak kedvelem őket, hanem szeretem is. A szó valódi értelmében. Elvégre mindannyian életem részei voltak. S bár gyerekként nem tudatosult bennem, meggyőződésemm, hogy már pusztán létezésükkel jelentős hatással voltak mai szemléletmódom kialakulására.

Így született első novelláskötetem, és így kezdődött szépírói pályám.

Egykori főszerkesztőm egy eseményen biztatásomra megvásárolta Wass Albert *Tizenhárom almafa* című regényét. Bevallotta, hogy magyartanár létére, még sosem hallott Wass Albertről. Akkor olvasd el mielőbb, tanácsoltam neki. Másnap vörös szemekkel jelent meg a szerkesztőségben. Képzeld, kezdte, egész éjjel olvastam, és kiolvastam. Én nem vagyok az a hangosan kacagó típus, mint a feleségem. Nekem egész idő alatt a hideg futkosott a hátamon a gyönyörűségtől, attól az ízes stílustól, ami Wass Albertet jellemzi. Szégyellem, hogy eddig nem hallottam róla, de mostantól azon leszek, hogy minden könyvét megszerezze és elolvassam.

Mindezt talán felesleges volt elmondanom Önöknek, hisz még egyesületük nevében is benne van a nagy író neve. Csak azért hoztam szóba, mert az egyik nagy példaképem Wass Albert. Rajta kívül még említhetném Gárdonyit, Mórát, Fekete Istvánt, és újságíróként Schaffer Erzsébetet is, én mégsem akarom utánózni egyiküket sem. Mióta írni kezdtem, saját stílusra törekszem. Mert ahogy Georges-Louis Leclerc de Buffon gróf fogalmazott 1753-ban, akadémiai székfoglalójában: „A stílus maga az ember.”

De rátérek a **Sötét tónus**ra. Főszereplője Vászoly, a harmincas éveiben járó festőművész, és a húszéves Emese, aki festőművész akar lenni, és Vászolyt kéri fel mentorának. Eleinte gyakran lázadozik, de Vászoly végig türelmesen és kitartó következetességgel tereli a helyes irányba. Közben szépen, fokozatosan egymásba szeretnek. Mégsem nevezném a regényt szerelmi történetnek, mert nem az a lényege. Ahogy egy angol író, bizonyos Alan Blackwood fogalmazott: „Egy festő jobban kiadja magát műveiben, mint egy író. Az író elrejtheti az érzéseit mindenféle trükkökkel, de egy festő ezt nem teheti. A festmény olyan, mint egy csupasz emberi lélek.” És ez a lényeg. Egykori osztálytársam, barátom, a ma Marosvásárhelyen élő doktor Tatai Sándor színművész, egyetemi tanár szerint a Sötét tónus mozaikos felépítésű regény. Ami azt jelenti, hogy a hangsúly egy idő után Vászoly és Emese történetéről áthelyeződik a regényben korábban nem szereplő, Erdélyből elszármazott személyek egyéni történeteire. Megismerhetjük életük konfliktushelyzeteit, válságos pillanatait, nyomon követhetjük küzdelmeiket. Aztán folytatódik tovább a történet, ott, ahol korábban abbamaradt. Emesét felveszik a kolozsvári egyetemre és ősszel elkezd tanulmányait, Vászoly viszont Nagyváradon marad. Összegezve: a magyar ember életrevaló. Nehéz helyzetekben is helytáll – hangsúlyozza barátom. Márpedig nehéz helyzet bőven akad történelmünkben. Ezzel áldott vagy vert meg minket a sors, s nekünk akarva, nem akarva viselnünk kell ezt a sorsot.

Félbemaradt mondat című első regényem megnyerte a Canon Hungária és a Magyar Írószövetség közös irodalmi pályázatát. A kötet a Kráter Kiadó gondozásában jelent meg 2016-ban.

Írói és újságírói munkásságomat számos díjjal és elismeréssel jutalmazták. Aztán elkészült második, **Harmadíziglen** című regényem is. A történet egy nagyváradai családról szól, melynek legidősebb tagja, idősebb Barátkai Péter, nyugalmazott vezérkari ezredes, aki 1957 júliusának idusán unokájával sétál, és a nagyváradai rendező pályaudvaron segélykiáltásokat hall egy marhavagonból. Unokáját hazaküldi, ő pedig kinyitja a vagonajtót, és szabadon engedi azt a közel száz agyonkínzott, agyon éheztetett budapesti forradalmárt, akiket a kádári népbíróságok a Szovjetunió munkatáborában letöltendő kényszermunkára ítélték.

A szekusok még aznap este nyomára akadnak az ezredesnek.

Letartóztatják, és másnap halálra verik.

Az elhunyt apa tetteért a Securitate fián, ifjabb Barátkai Péteren is bosszút áll. Alig egy hónappal apja halála után a kétdiplomás mérnököt elbocsátják munkahelyéről. Egy ismerőse révén viszonylag gyorsan sikerül új állást találnia, azonban az üzemért felelős szekus utasítására néhány hónappal később onnan is eltávolítják. Hetekig állástalanul lézeng. Felesége elhagyja, gyermeküket is magával viszi. A végsőkéig elkeseredett férfi végül Nagyváradtól távol, a Réz-hegység egyik erdejében talál munkát. Úgy tűnik, ott végre biztonságban van. A rengeteg egyik tisztán ismeri meg élete nagy szerelmét is. Az idilli állapot azonban nem tart sokáig. Néhány hónappal később a Securitate martalócai rátalálnak, és őt is halálra verik.

Telnek az évek. Felnő az ezredes unokája, Temesváron gépészmérnöki diplomát szerez. Abban reménykedik, hogy őt már nem zaklatják nagyapja tetteért. Hamar rájön: tévedett. Esélyt sem kap a szakmai előrelépésre. Közben tiltott határátlépési kísérletért a szatmári és a nagyváradai börtönöket is megjárja. Végül elkeseredésében, 1988 novemberének végén újra nekivág a határnak. Ezúttal feleségével és lányával. Sikeresen átjutnak. Magyarországon elhagyja a mérnöki pályát és írni kezd. Közben felesége megbetegszik, és meghal. Lánya az egyetem elvégzése után Angliába megy, végül Írországból köti ki. Legifjabb Barátkai Péter egyedül marad. Visszatér Nagyváradra, és írni kezd. Mikor magánya már-már elviselhetetlenné válik, váratlan fordulat áll be az életébe. Huszonnyolc évvel az úgynevezett forradalom után a rendőrség egy fiatal lány személyében házvezetőnőt küld hozzá. A pimasz és öntörvényű lányról egy nap kiderül, hogy az író egyetlen unokája, akinek létezéséről egészen addig sejtelve sem volt. A történet közel kilencven százaléka valós eseményekre épül, mégse nevezném dokumentumregénynek. Inkább egyfajta korrajznak tartom, mely a második világháború utáni években kezdődik s jelenünkben ér véget. Ráadásul jó véget.

Az egykori keleti tömb országokban a könyvkiadás már jó ideje meglehetősen zavarosan működik. Nyugaton ügynökök vannak, akik bizonyos jutalék ellenében kiadót keresnek, megszervezik a könyv nyomtatását és a bemutatókat. Az író dolga az, hogy írjon. Aztán elmegy a könyvbemutatóra, mond néhány szót, dedikálja a könyveit, és kész. Ennyi. A magyar kiadók csak a biztosra mennek. Az ismert

szerzők műveit kiadják, az ismeretlen, kezdő írókkal legfeljebb akkor foglalkoznak, ha van mögöttük valaki, aki tolja előre őket. A hagyományos könyvkiadás napja rég leáldozott. Különösképp dühítő, amikor az okostojások meg akarják mondani, miről és hogyan írjon az ember. Divatról, olvasói irányzatokról, szabályokról papolnak.

Eszükbe se jut, hogy az író nem akar úgy írni. Például engem sosem érdekeltek az úgynevezett olvasói „trendek”. Mindig gyűöltem a kötöttségeket, a szabályokat. Múlt században rebellisnek tartottak, jelenünkben sokkal sértőbb jelzővel illetnek. Igen, tényleg más vagyok, mint az írók többsége, és ez büszkeséggel tölt el. Ahogy már mondtam: Sosem akartam hasonlítani senkire.

Könyvbemutatókon, író-olvasó találkozókon gyakran megkérdezik tőlem: valós vagy kitalált személyek szereplőim? Mennyire vagyok én is benne a regény cselekményében? Nos, a szereplők kiválasztása mindig a cselekménytől függ. Ami engem illet... Voltaképpen minden írásomban benne vagyok, de nem szereplőként, inkább szemlélődőként.

Mondják, az a szabad, aki lazán és örömmel csinálja azt, amit muszáj csinálnia. Korábban szerszámműhelyben, majd egy autójavító üzemben dolgoztam. Ott is örömmel tettem a dolgom. Írnom nem muszáj, de szívesen írok. És igyekszem jól írni. Mert ahogy József Attila fogalmazott: „Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.”

Augusztusban fejeztem be ötödik regényem. Hamarosan hozzáfogok a hatodikhoz.

Köszönöm, hogy meghallgattak.